

ПРОДУКТИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ФІНАНСУВАННЯ ЦИКЛІЧНОЇ ЕКОНОМІКИ ЄВРОПЕЙСЬКИМ ІНВЕСТИЦІЙНИМ БАНКОМ

**Грод М.І.,
аспірант,**

**Навчально-науковий Інститут міжнародних відносин Київського національного
університету імені Тараса Шевченка**

Операції циклічної Економіки (ЦЕ), що фінансуються Європейським інвестиційним банком (ЄІБ), варіюються від більш традиційних проєктів з переробки до інноваційних бізнес-моделей спільного використання та лізингу [1, с.643]. ЄІБ має низку продуктів та інструментів фінансування, добре пристосованих для підтримки переходу до циклічної економіки, яка виступає беззаперечним атрибутом країн з передовими економіками в умовах, коли критерії розвиненості зміщуються в бік відповідності сталості, яка впливає не лише на технологічні, але й фінансові та інвестиційні виміри форм прояву міжнародних економічних відносин [2; 3]. Фінансування може бути пристосоване до конкретних потреб позичальника, інвестиційні потреби якого значно варіюються залежно від масштабу, зрілості, типу промотора та позиції у ланцюгу вартості тощо.

Для більш традиційних та масштабних проєктів ЦЕ ЄІБ пропонує середньо- та довгострокові прямі кредити з фіксованою або змінною процентною ставкою. Для менш масштабних операцій ЄІБ надає опосередковане фінансування за допомогою кредитних ліній місцевим банкам та іншим посередникам, зокрема націлене на малі та середні підприємства та компанії з середньою ринковою капіталізацією. Більшість нових видів проєктів ЦЕ з середнім та високим ступенем ризику можуть отримувати фінансування в рамках Європейського фонду стратегічних інвестицій (EFSD), InnovFin (Фінансування для інноваторів ЄС) та інших спеціальних фінансових інструментів з більшим потенціалом ризику. Враховуючи характеристики та профілі ризику багатьох типів проєктів ЦЕ, ЄІБ пристосовує свої стандартні продукти та запускає тематичні операції ЦЕ. Такі пристосування та розвиток нових кредитних продуктів буде продовжуватися паралельно з нашим розширеним розумінням потреб та можливостей ринку та обмежень існуючих інструментів.

Одним із останніх прикладів є «Циклічна тематична інвестиційна платформа з біоекономіки», ініційована та координувана Консультацією з питань фінансування інновацій ЄІБ. Метою фонду буде забезпечення доступу до фінансування інноваційних біоекономічних проєктів, з пріоритетом, але не винятково, на інноваційних циклічних біоекономічних проєктах. Що стосується інноваційних проєктів ЦЕ з передбачуваною цінністю, які не є повністю фінансово життєздатними, ЄІБ може порадити промотора щодо застосовних джерел інвестиційних грантів. З метою допомоги організаторам циклічних проєктів, ЄІБ надає консультативні послуги щодо структуризації та покращення інвестиційної сприятливості проєктів ЦЕ. Такі консультативні послуги комплексно охоплюють технічні та фінансові аспекти, і вони, в першу чергу, надаються Європейським консультаційним центром з інвестицій (з акцентом на технічні аспекти) та InnovFin Advisory (з акцентом на фінансові аспекти).

Серед проєктів, що були схвалені ЄІБ і сприяють розвитку циклічної економіки, ми виокремлюємо такі. Проєкт «Екотитаній» включає перший промисловий завод ЄС, який переробляє та переплавляє авіаційний брухт з титанових металів та титанових сплавів, який сьогодні повинен експортуватися за межі Європи. Таким чином, проєкт дозволить переробку цінного металобрухту з європейських виробничих джерел та зменшення залежності від імпортного титану. Проєкт «Відновлювальна хімія Novamont» стосується розробки інноваційних біопластиків та біохімічних речовин, заснованих на відновлюваних ресурсах, які біологічно розкладаються та компостуються. Комплексний підхід та бачення

Novamont щодо біоекономіки, коли бізнес-модель включає місцеве сільське господарство, а також повторне використання побічних продуктів, дає позитивні результати для матеріальних інновацій та відкриває можливості для циркулярної економіки. Інвестиційна платформа «CDP щодо зміни клімату» для розподілу ризиків розробляється разом з Національним банком розвитку Італії (CDP), який, серед іншого, зосереджується на проєктах ЦЕ, в реалізації яких беруть участь посередницькі комерційні банки. Інвестиційна платформа підтримується гарантією в рамках Європейського фонду стратегічних інвестицій.

Проєкт «Спалювання вуглекислого газу Omnicane» включає будівництво двох цукрових заводів із відповідними сховищами для переробки та зберігання цукру та розширення пресів для віджиму цукрового очерету. Проєкт дасть можливість повторного використання та переробки всіх побічних продуктів у процесі виробництва. Серія проміжних позик для фінансування малих та середніх інвестицій з високим ступенем позитивного соціального впливу та високої стійкості під назвою «Позики на вплив Rabobank I – III» включають інвестиції в економіку замкнутого циклу, головним чином, у Нідерландах. Інвестиції сприяють малим і середнім підприємствам та компаніям із середньою ринковою капіталізацією, які є основними факторами стабільного соціального впливу. Кредитна лінія «Розумні міста, клімат та циклічна економіка Belfius» в рамках посередницьких банків націлена на сфери, включаючи проєкти циклічної економіки, для державних промоутерів у Бельгії. Визначені критерії допомагають банку-посереднику в пошуку та скринінгу відповідного проєкту.

Проєкт «Фонд Зелених Метрополей» складається з позики регіональній інвестиційній платформі, за підтримки Амстердамського Порту та керуючої компанії «e3 Partners» — менеджером приватного фонду Нідерландів. Позика ЄІБ буде використовувати інвестиційні можливості інших інвесторів для малого та середнього бізнесу та малих проєктів, головним чином, у важливих галузях циклічної економіки, відновлюваної енергії та енергоефективності, а також меншою мірою у передових матеріалах та технологіях, які використовують штучний інтелект. «Проєкт з переробки та економіки закритого циклу в Румунії» включає інвестиції для збільшення потенціалу промоутера для: (i) збору вторинних матеріалів; (ii) виробництва поліефірного штапельного волокна з продуктів переробки ПЕТ; та (iii) переробки відходів електричного та електронного обладнання в Румунії для підтримки переходу до економіки замкнутого циклу та досягнення національних цілей з переробки.

Проєкт «Циркулярність De Lage Landen (DLL) L4SME-Midcaps» включає перший проміжний кредит для співфінансування розширення рішення щодо фінансування циклічної економіки DLL, тобто фінансування другого та третього етапу життєвого циклу обладнання DLL. Цей циркулюючий лізинговий сервіс надає клієнтам доступ до фінансування обладнання на декількох етапах життєвого циклу активу та сприяє переробленню або реконструкції використаних активів за допомогою програми DLL Life Cycle Asset Management (LCAM). Пропонуючи ці рішення щодо фінансування, DLL заохочує малі та середні підприємства використовувати (орендувати), а не володіти (купувати) свої активи, а також допомагає своїм партнерам перейти від продажу активу до продажу послуги, що веде до більш стійких циркулярно-орієнтованих бізнес-моделей.

Циклічна економіка відповідає цілям публічної політики ЄІБ щодо сприяння захисту навколишнього середовища та ефективності використання ресурсів, і вона, як правило, підтримує кліматичні дії. Деякі проєкти ЦЕ можуть включати інноваційні риси, і тому вони вважаються прийнятними в рамках інноваційної мети. Залежно від розміру учасника проєкту, проєкти ЦЕ також можуть бути прийнятними за фінансування малого та середнього бізнесу та компаній середньої ринкової капіталізації. Тим не менш, характеристики ризику можуть призвести до профілю ризику субінвестиційного класу. Це справедливо і для проєктів, які також можуть бути технічно недоведеними та комерційно невизначеними. Крім того, нові бізнес-моделі обміну / лізингу, в яких клієнти

більше не купують товари безпосередньо, потребують нових або адаптованих підходів до оцінки ризиків та фінансування.

Вважається, що проєкт сприяє циклічній економіці, якщо він підпадає під будь-яку з наступних категорій циклічності:

1. Циклічне проєктування та виготовлення передбачає застосування стратегій скорочення / переробки у фазах проєктування / виробництва: проєктування для модульного циклу, легкого ремонту, демонтажу та переробки та більш тривалого терміну служби виробу; заміна матеріалів, які не були в експлуатації вторинними / переробленими матеріалами; скорочення введення небезпечних субстанцій, для сприяння переробки та повторного використання; розробка / впровадження інноваційних матеріалів та технологій, що підвищують циклічну ефективність використання.

2. Циклічне використання та продовження життєвого циклу у фазі використання: повторне використання, ремонт та реконструкція виробів та компонентів відповідно до загальноприйнятих галузевих стандартів; реконструкція та відновлення покинутих будівель та надлишків активів відповідно до загальноприйнятих галузевих стандартів; деконструкція та відтворення покинутих будівель та зарослих полів; розширення використання / терміну експлуатації активів / продуктів за допомогою бізнес-моделей, спільного використання, лізингу / підписки, що включають принципи кругової економії.

3. Відновлення циклічної величини передбачає застосування стратегій переробки чи відновлення у фазі після використання: відновлення матеріалів та хімікатів з відходів, залишків та побічних продуктів; відновлення біоресурсів, хімікатів та поживних речовин з біовідходів, біорезидів та мулу стічних вод; відновлення ефективного використання енергії від залишкової біомаси, біовідходів, біологічних залишків та органічних відходів; відновлення парових відходів; повторне використання очищених стічних вод.

4. Циклічна підтримка — підтримка та спрощення всіх циклічних стратегій на всіх етапах життєвого циклу, а саме розробку чи впровадження основних сприяючих ІКТ-технологій та послуг, що підтримують або сприяють циклічним бізнес-моделям та ланцюгам вартості

Крім того, підпадаючи під одну з цих категорій, проєкти або складові проєкту ЦЕ повинні бути «навмисними», тобто чітко повідомляти про наміри, мету чи проєкт, щоб сприяти досягненню цілей та завдань ЦЕ та створення позитивного впливу на суспільство та навколишнє середовище, подібне до впливу інвестицій. Необхідна ретельність повинна враховувати довгострокове мислення та більш широке уявлення про цінність, характерне для багатьох проєктів ЦЕ, де передові інвестиції генерують: прибуток (або зменшення ризику в майбутньому, ніж звичайні проєкти) та множинні значення (екологічні, соціальні та фінансові).

Список використаних джерел

1. Reznikova N., Zvarych R., Zvarych I., Shnyrkov O. Global circular e-chain in overcoming the global waste. *Procedia Environmental Science, Engineering and Management*. 2019. Vol. 6 (4). P. 641-647. URL: http://procedia.esem.eu/pdf/issues/2019/no4/72_Reznikova_19.pdf.

2. Резнікова Н. В., Іващенко О. А., Курбала Н. В. Ідентифікаційні характеристики розвинених країн у мандатах міжнародних організацій: ознаки передової економіки у фокусі дослідження. *Економіка та держава*. 2020. № 9. С. 17-24.

3. Резнікова Н. В., Іващенко О. А., Курбала Н. В. Ретроспективний аналіз альтернативних підходів до виокремлення розвинених країн: фінансовий, індустріальний, цифровий та інноваційний виміри розвитку. *Ефективна економіка*. 2020. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8172>